

BESLUT

2018-04-27

Dnr: 17/03124

SAKEN

Kulturstudion: Barn av vår tid, SVT2, 2017-10-14, program om den progressiva musikrörelsen i Göteborg; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMET

Dokumentären sändes i programmet *Kulturstudion* och inleddes med ett samtal mellan en programledare och en musikjournalist. Programledaren sa inledningsvis bland annat följande.

Varmt välkomna till *Kulturstudion* där vi ikväll ska blicka både bakåt och framåt i tiden. Inledningsvis ska vi få se en rykande färsk dokumentärfilm som kastar oss tillbaka till 70-talet och där vi upplever det legendariska skivbolaget Nacksvings födelse och väg genom proggrörelsens Göteborgsfäste. Men det handlar också litegrann om proggen i allmänhet i Sverige under den här tiden också förstås. [---].

I samtalet mellan programledaren och musikjournalisten sades bland annat följande.

(Pgl) – Men du, den svenska proggen då? Den fanns ju i Malmö och Göteborg och Stockholm. Var det här en enhetlig rörelse eller fanns det liksom olika falanger eller fäster, fästen? (Musikjournalisten) – Nej, det var det verkligen inte... Om man hör liksom, folk berättar om den här tiden så får man ibland för sig att den var enhetlig men det var den ju verkligen inte alls. Utan Göteborg var ju en oerhört mycket starkare politisk rörelse eller det som hände där med centrum i Sprängkullen, jämfört med vad som hände i Malmö och Stockholm. Och göteborgarna var oerhört cyniska mot stockholmarna. Man tycket de var flummare som inte kunde något om politik. De kunde inte heller spela eller spela in utan det där fixar man i Göteborg. Och det här tycker jag filmen som är naturligtvis, en Göteborgshistoria. Det finns ju flera historier om den här tiden att berätta. Men den visar det väldigt väl. [---]. (Pgl) – Men du, skivbolaget Nacksving, det som den här filmen ska handla om, det finns ju kvar i dag

ändå men på ett annat sätt. [---].

Därefter sändes dokumentären. I dokumentären sa en speakerröst bland annat följande.

Musikrörelsen finns över hela Sverige och har till och med en egen tidning. Och redaktionen hittar man just på Sprängkullen i Göteborg. I samma kåk repar också mängder av band. Bland annat Nynningen och Nationalteatern, två av scenens absolut största namn som redan är i full gång med turnéer och skivsläpp för ett skivbolag från Stockholm. I Göteborg, vid den här tiden, finns det ingen som ger ut rörelsens musik.

Därefter sa en medlem från musikgruppen Nynningen att de hade gjort plattan ”För full hals” och att Nationalteatern hade släppt plattan ”Livet är en fest” som båda blivit framgångsrika. Speakerrösten sa sedan att det var i den kreativa miljön på allaktivitetshuset Sprängkullen som planerna på skivbolaget Nacksving startade. Efter dokumentären fortsatte samtalet i studion. Bland annat följande sades.

(Pgl) – Ja, vilken film. Välkomna tillbaka till *Kulturstudion*. Jag sitter här med [personnamn], musikjournalist. Fast det känns ju lite som den här filmen ändå kanske kan röra upp lite känslor: Nej så här var det, så här var det inte, när det kommer till den här skildringen vad som hände med skivbolaget Nacksving, eller vad tror du? (Musikjournalisten) – Jo, men det gör det ju säkert och som sagt som vi sa tidigare, är det här en historia, av många i liksom progghistorien totalt sett i Sverige. Och det visar liksom hur makt och pengar tog sig in och dominerade även här i solidaritetens hamn på sätt och vis. [---].

ANMÄLAN

Dokumentären har anmälts av ett stort antal musiker, skådespelare, konstnärer med flera som anser att dokumentären ensidigt behandlade en del av 70-talets musikrörelse. De anser bland annat följande.

Filmen berättade ingenting om det som utgjorde själva grunden i musikrörelsen. Filmen började med en kavalkad över den politiska situation som 70-talets musikrörelse sprang fram ur. Så långt allt väl. Det var när filmen började beskriva själva musikrörelsen som berättelsen blev enögd. Inte medvetet lögnaktig men den utelämnade betydelsebärande och väsentliga fakta. Filmen gav bilden av att skivbolaget Nacksving i Göteborg i princip är synonymt med musikrörelsen. Dokumentären nämnde inte med ett ord att musikrörelsen organiserades och etablerades av skivbolagen MNW (MusikNätetWaxholm) och Silence. Det var dessa två bolag som gav ut och SAM-distribuerade i dag kultförklarade album med Nationalteatern, Hoola Bandoola Band, Nynningen, Blå Tåget, Samla Mammas Manna, Röda Bönor, Jan Hammarlund, Philemon Arthur and the Dung, Träd, Gräs och Stenar, Fläsket Brinner, Kebnekajse, Turid, Bo Hansson, Fria Proteatern, Musikteatergruppen Oktober, Narren, Bella Ciao-gruppen, Sångare om kvinnor med flera. Merparten av musiken som hördes

i filmen kommer ur dessa två bolags produktion. Det var dessa skivbolag och musikorganisationer som gav Nacksving och Musikens Makt förutsättningar att byggas upp.

Nynningens album För full hals, som det pratades mycket om i filmen, producerades inte in av Nacksving, utan av MNW. Det var MNW och Silence som förstod att det behövdes en egen rikstäckande distribution av musiken för att den skulle nå skivköparna. För att ytterligare förstärka musikrörelsens oberoende startade MNW ett skivpresseri i Östersund, de progressiva skivbolagen kunde därmed kontrollera sin produktion från ax till limpa. Att det dessutom, ofta med ekonomisk hjälp från MNW, startades skivbolag över hela landet, från Manifest i Luleå till Amalthea i Malmö, nämndes inte heller i dokumentären. I stället sa filmens speakerröst följande.

Den här historien startar ungefär femton år tidigare i en unik tid, då en subkultur med musiken som vapen, kunde förändra Sverige. Mitt i allt står ett skivbolag, Nacksving, från arbetarstaden Göteborg. Nacksving blir den socialistiska musikindustrins superentreprenörer som på något märkligt sätt finns med i alla sammanhang, överallt.

Nacksving gav ut en hel del bra musik under sin korta verksamhetsperiod men bolaget befann sig varken i mitten av rörelsen eller var rörelsens superentreprenör. Det var MNW och Silence som var rörelsens centrum och stod för ett entreprenörskap som ledde till att det verkligen blev en rörelse och inte ett antal independent-skivbolag som så småningom spriddes för vinden eller köptes upp av multinationella skivbolag. Vilket var vad som skedde i Storbritannien och i flera andra länder. Den progressiva svenska musikrörelsen är världsunik såtillvida att den verkligen kunde konkurrera – och ibland till och med konkurrera ut – den etablerade skivbranschen. Musikrörelsen stod på topp i mitten av 70-talet och omfattade cirka 50 skivbolag och i var och varannan svensk stad fanns ett så kallat Musikforum, ett spelställe för den progressiva musikens artister.

Det är i detta skede, närmare bestämt 1975, när rörelsen var etablerad och utgjorde en maktfaktor i svenskt musikliv, som Nacksving gjorde entré på banan. Bolaget ”värvade” tillbaka Nationalteatern och Nynningen från Stockholm till Göteborg och en av tankarna bakom MNW:s stöd och uppmuntran till lokala skivbolag var just att artisterna skulle spela in på hemmaplan. De flesta skivbolag arbetade också efter den principen, man spelade in lokala artister och verkade musik- och kulturpolitiskt i sin region. Enligt parollen ”gräv där du står”.

Men Nacksving och dess starke man hade andra ambitioner. De startade ytterligare en distribution trots att det redan finns en rikstäckande distributionsapparat. De såg till att tidningen Musikens Makt, som startats i Waxholm, flyttades till Göteborg. Redaktionen där drog en skarp skiljelinje mellan de kommersiella skivbolagens produkter och musikrörelsens.

Nacksvings starke man som länge ledde Musikens Makts redaktion i Göteborg, skapade en svartvit värld. Ett vi och ett dem. När punken exploderade i slutet av 70-talet tyckte han och Nacksving att det var en omedveten och politiskt omogen protest som måste bli ”torr bakom öronen” innan Nacksving kunde tänka sig att distribuera deras singlar. Göteborgspunkarna var inte välkomna i sin egen stad, i stället var det MNW:s och Silence distribution i Stockholm som spred de unga Göteborgsbanden över Sverige. Inget av detta berättade filmen.

I filmen utelämnades de som skapade förutsättningarna för musikrörelsens stora betydelse för svensk musik, nämligen personerna bakom Silence samt MNW var som att berätta socialdemokratins historia utan att nämna vare sig August Palm eller Hjalmar Branting.

Sveriges Television (SVT) står som medproducent till dokumentären *Barn av vår tid* och den kommer att finnas tillgänglig i SVT:s arkiv för kommande generationer. När historiker och dokumentarister i en framtid vill berätta om den turbulenta och omvälvande tiden i den svenska kultur- och musikhistoriens 70-tal är det viktigt att den berättelsen även inbegriper de stora och viktiga delar som saknas i dokumentärfilmen *Barn av vår tid*.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att dokumentären överensstämmer med kraven på opartiskhet och saktighet och anför i huvudsak följande.

Filmen handlade om skivbolaget Nacksving och musikrörelsen i Göteborg. Filmen *Barn av vår tid*, sändes inom ramen av programmet *Kulturstudion* där filmens utgångspunkt tydligt presenterades. Förutom en tydlig presentation av filmen ramades den in, före och efter, med två längre samtal mellan en musikjournalisten och programledaren. I båda dessa samtal betonades filmens utgångspunkt. De talade bland annat om hur musikrörelsen i Göteborg skiljde sig mot den i andra städer och poängterade att det finns flera historier att berätta i ämnet och att denna film var ”en Göteborgshistoria”.

Efter filmen fördes ytterligare ett samtal mellan programledaren och musikjournalisten där det ytterligare poängterades att filmen enbart visade en del av ett större sammanhang och en del av vad som hände med skivbolaget Nacksving.

Enligt SVT var filmens utgångspunkt, att filmen skulle handla om skivbolaget Nacksving och musikrörelsen i Göteborg, tydlig för publiken både i presentationen och i det inramande samtalet. Det framgick också att filmen inte pretenderade att redovisa hela den svenska proggmusikrörelsen eller hela musikrörelsen i Göteborg. Även i själva filmen framgick dess förutsättning tydligt. Personerna bakom skivbolaget Nacksving utmålades inte som

upphovsmän till hela musikrörelsen så som anmälarna anför.

Det är inte heller korrekt som anmälarna anför att Nacksving utgavs för att ha gett ut Nynningens ”För full hals”. En av medlemmarna i Nynningen berättade om de två bandens två stora skivor som gavs ut innan tiden för Nacksving, varav en av skivorna var ”För full hals”. Skivomslaget syntes tydligt i bild.

Även om *Barn av vår tid* berättade om Nacksving och proggens Göteborgsfalang vill SVT framhålla att det sänts en stor mängd titlar med andra vinklar i ämnet. Till exempel sändes två heltimmar, *Progg* (från 2001), där flera av undertecknarna till anmälan deltog. En av dem stod för idén till produktionen och var redaktör för filmerna. I *Progg* tecknades den breda bilden i två program, med MNW, Träd, gräs och stenar, Blå Tåget, Hoola Bandoola Band, Sånger om kvinnor med mera. Vidare hade Tältprojektet och Nationalteatern en framträdande roll i dokumentärfilmen *Bra dagar*, om Totta Näslund från 2015. Musikrörelsen sedd i ett något bredare perspektiv med både musik och teater kunde ses i *Det nya livet*, *Historien om Fria Proteatern* som visades på SVT i juni 2017 och ligger på SVT Play. Dessutom pågår sedan två år tillbaka, ett arbete med en dokumentärfilm om skivbolaget Silence i Värmland, en annan progghistoria från en annan del av landet. Det finns även ett flertal andra produktioner i ämnet längre bak i tiden i SVT:s arkiv. Ur ett historiskt perspektiv finns en stor mångfald i ämnet i SVT:s arkiv. SVT:s kulturredaktion lägger stor vikt vid uppdraget att med Sverige-speglning och mångfald i fokus ge utrymme åt flera berättelser och vinklar – även om de också kan gå isär och ge uttryck för olika uppfattningar.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att det tydligt framgick att utgångspunkten för dokumentären var att skildra skivbolaget Nacksving och den progressiva musikrörelsen i Göteborg. Dokumentären inleddes och avslutades dessutom

med ett samtal mellan en programledare och en musikjournalist där det framgick att dokumentären skildrade en historia av många inom proggrörelsen. Nämnden anser inte att anmälarnas invändningar medför att programmet strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Jan Holmberg, Ulrika Hansson, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström och Kristina Åberg efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.